

Enheten för näringslivsutveckling
Pernilla Nordström

Skärgårdssamarbetets exekutivkommitté 2017-06-15

Närvarande Exekutivkommittén

Magdalena Bosson, Länsstyrelsen, ordförande
Deshira Flankör, Värmdö kommun
Michaela Fletcher, Österåkers kommun
Britt Fogelström, SIKO, ersättare för Ulf Westerberg
Pernilla Nordström, Länsstyrelsen
Jens Sjöström, SLL
Karin Strandfager, Skärgårdsstiftelsen, *ersättare för Anna Waxin*

Övriga deltagare

Johnny Kjellström, Länsstyrelsen
Åsa Ryding, Länsstyrelsen
Inger Starheim Lagerquist, Tillväxt- och regionplaneförvaltningen, SLL
Lotta Eriksson Kockum, Länsstyrelsen, punkt 5
Ulrika Geber, Länsstyrelsen punkt 5
Mats Nordin, Länsstyrelsen, punkt 5
Lars Nyberg, Länsstyrelsen, punkt 4
Claes Palmgren (Johansson), Länsstyrelsen

1. Mötets öppnande.

- Magdalena öppnade mötet och hälsade alla välkomna. Magdalena är stand-in för Chris som ordförande på detta möte. Åsa Ryding presenterades. Åsa Ryding är direktör för rättsavdelningen och ställföreträdande länsöverdirektör, hon kommer att vikariera som länsöverdirektör efter det att Magdalena har slutat på Länsstyrelsen den 16 juni.

2. Godkännande av dagordningen.

- Dagordningen godkändes.

3. Minnesanteckningar från föregående möte

- Minnesanteckningarna lades till handlingarna.
- Angående 170322 punkt 4. noterade Inger att TRF inte har fått någon förfrågan om synpunkter på serviceprogrammet (170322. punkt 4). Inger undrade vidare om Länsstyrelsen har träffat paketdistributörerna, TRF har anmält intresse av att delta. Inger framförde vidare att SLL inte har tagit initiativ till möte angående teknikinsatser för lokal sjukvård och lokala service satsningar.
 - Johnny tar med sig frågorna om serviceprogram och paketdistribution.

Datum
2017-06-22

4. Fokusområde Tillgång till bra skolundervisning i hela skärgården

Lars Nyberg informerade om Nordiska skärgårdssamarbetets insatser kring skärgårdsskolorna. (NSS). Lars representerar Länsstyrelsen och är ordförande i NSS.

- NSS har hållit två seminarier med skoltema, i Stockholm och Helsingfors. Utmaningarna för skolundervisning i skärgården är likartade i Sverige och Finland. NSS utgångspunkt är att skolan är nyckeln för skärgårdens framtid; avsaknad av skolor får inte bli ytterligare en anledning till att skärgården avfolkas. En skola är viktig för öns självkänsla. Den har stort värde för lokalsamhället och kan fungera som en mötesplats för aktiviteter även utanför skoltid.
- Åtminstone upp till årskurs 6 är det viktigt med fritidsverksamheter för barnen. I äldre åldrar behöver cirklarna vidgas och det kan bli aktuellt med skolgång på fastlandet, också för att möta flera jämnåriga.
- Undersökningar visar att det inte finns skäl för oro angående skolgångens kvalitet. Skärgårdsskolorna har ett bra resultat, små enheter bidrar till ett ökat lärande. Vidare finns starka sociala skyddsnet i skärgården.
- Skärgården kräver innovativa och kreativa lösningar. Den digitala tekniken har stor betydelse, särskilt mot bakgrund av de höjda kompetenskraven som ställs på lärarna. Med *distansundervisning* kan material, lektioner m.m. laddas hem. *Fjärrundervisning* sker simultant.
- Kännetecknande för skärgården är också behovet av samarbeten över administrativa gränser. Samarbete sker i dag över Östersjön mellan Finland och Åland.

Lägesrapport från respektive kommun. Nuläge, utmaningar, aktiviteter.

- Österåker: Michaela lyfte fram att möjligheten till fjärrundervisning är avgörande. Skolan kan dra ökad inflyttning. Ett problem är att strandskyddet begränsar möjligheten att bygga.
- Haninge: Haninge har fyra skärgårdsskolor: Dalarö, Ornö, Muskö och Utö. I dag går 127 barn i förskola och 350 i skola. Även Meeri framhöll fjärrundervisningens betydelse. Skolgång i skärgården kräver att lärare och elever måste förflytta sig på ett helt annat sätt än på fastlandet. Med bl.a. detta i åtanke, har kommunen tankar på att pröva fyra dagars skolvecka för att locka lärare. Aktuellt just nu är renovering av Ornö skola med höga kulturmiljövärden. Byggghausen i länet berör skärgården genom att det är svårt att hitta byggföretag och att priserna har trissats upp. Meeri berättade att kommunen ger ett särskilt utbildningsbidrag till skärgårdsskolorna.
- Värmdö: I Värmdö fungerar fjärrundervisningen bra. Deshira anger transporter som en stor utmaning, t.ex. går inga skolskjutsar till fritids under loven, vilket gör att föräldrarna måste ta ledigt och vara hemma. Värmdö har positiva erfarenheter av att arbeta med motiveringarna till

Datum
2017-06-22

strandskyddsdispenser. Detta har gjort att kommunens beslut håller och inte ändras i eventuell granskning av Länsstyrelsen.

Diskussion. Behov av insatser?

- Magdalena konstaterar att mycket är på gång. Vad kan göras ytterligare utifrån Exekutivkommitténs plattform?
 - Meeri menar att mycket löses inom och mellan kommunerna. Österåker och Värmdö samarbetar över kommungränserna, det är inte alltid som den närmaste skolan ligger inom den egna kommunen.
 - Skolskjutsarna återkommer som problem. En hake är tidtabellerna. För planering av skolskjuts och lektioner behöver WÅAB:s tidtabeller komma ut i mycket bättre tid.
 - Det är viktigt att KSL uppmärksammar skärgårdsskolornas särskilda situation. KSL bör kunna ha en roll när det gäller prognoser i upptagningsområdena över tid och när det gäller samordning kring detta. KSL:s ansvar när det gäller skärgårdsskolorna är oklart. Exekutivkommittén har tidigare tillskrivit KSL men KSL skickade tillbaka frågan. Var ska frågan operativt landa?
 - Diskuterades glesbygdssöd i tillägg till skolpengen. Kan skärgårdskommunerna hitta en gemensam schablon? Hur ska de skolor som inte ligger på kärnöar hanteras?
 - Det är angeläget med kompetensutvecklingsinsatser för lärarna så att de kan undervisa så brett som möjligt.
 - Inger informerade om Landstingets kommande landsbygds- och skärgårdsstrategi, där frågan om förtätning på kärnöarna hanteras.
 - Magdalena summerade diskussionen med att lyfta penga- och schablonfrågan som en framtidsfråga. Därtill skall skolskjutsarna behöva utredas vidare.

5. Fokusområde Ett levande odlingslandskap

Ulrika Geber, Länsstyrelsen, informerade om Länsstyrelsens insatser inom ramen för landsbygdsprogrammet

- Inom Landsbygdsprogrammet finns en rad olika stöd för bete och slätter, bl.a. miljöersättningar för restaurering och för engångsröjningar. Stöden är riktade mot olika typer av marker såsom skogsbete, mosaikbetesmarker, gräsfattiga marker och slätterängar. För svårtillgängliga platser finns möjlighet till extra stöd, ett exempel är öar utan fast landförbindelse.
- Landsbygdsprogrammet erbjuder investeringsstöd för utveckling av natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet. Här ingår också insatser som kan leda till lokal utveckling och nationella miljömål. Sett över länet som helhet, fördelar sig stöden ganska lika över fastlandet och skärgården.
- Även för kompetensutvecklingsinsatser finns möjlighet att söka stöd inom programmet.

Datum
2017-06-22

- Ulrika konstaterar att det har gjorts en stor andel nysökningar och restaureringsansökningar, vilket tyder på att intresse finns för att fortsätta att hävda markerna.

Karin Strandfager, naturvårds- och miljöchef på Skärgårdsstiftelsen, berättade om Skärgårdsstiftelsens arbete för ett levande odlingslandskap.

- Med ett markinnehav som innefattar 16 jordbruk (varav tio på öar) har Skärgårdsstiftelsen en central roll för upprätthållandet av jordbruk i skärgården. Jordbruken är småskaliga och uppvisar lång kontinuitet i brukandet. Att gårdarna ligger under Skärgårdsstiftelsen ger god möjlighet att sprida information, t.ex. genom naturstigar. Det levande jordbruket är ett viktigt bidrag till en levande bygd, då förvaltare och arrendatorer bor och verkar i skärgården året runt. Skärgårdsstiftelsen kan här erbjuda möjligheter till kombinerade inkomstkällor. Med jordbruken kan också följa verksamheter som gårdsbutik och besöksgård. Tillsammans med Upplandsstiftelsen och WWF driver Skärgårdsstiftelsen ett projekt för att se hur brukaren kan öka sina stöd.
- Betesdjuren är en förutsättning för naturvårdsarbetet, då det skapar höga biologiska värden. Hävdade marker är också attraktiva miljöer som lockar besökare.
- Skärgårdsstiftelsen äger en stor mängd byggnader och ibland behöver också nya byggnader uppföras.
- Igenväxning är det största hotet. I skärgården finns för lite betesmarker i förhållande till antalet djur. Det är också svårt att få lönsamhet i det småskaliga jordbruket. Det är viktigt att landsbygdsprogrammets stöd är utformade så att även skärgårdens marker omfattas. Stiftelsen stöttar arrendatorerna genom att bistå i stödansökningar och egna betesersättningar till brukarna.
- Transporter av djur, maskiner m.m. är en annan kritisk fråga, med både komplicerad logistik och höga kostnader.

Mats Nordin, enheten för naturvård vid Länsstyrelsen gav exempel på naturvårdsinsatser för att levande landskap.

- Mats gav exempel på en nödvändig insats för naturvårdsarbetet: ett nytt stall på Arholma för att uppfylla regelverkens krav på djurhållning. Länsstyrelserna i Stockholms, Blekinge, Halland och Västra Götalands län samt Skärgårdsstiftelsen har tillsammans sökt och fått pengar från LIFE, riktade mot insatser för Natura 2000-områden. När medel beviljats var steg 1 att göra ett Natura 2000-område. Mats gav exempel på specifika förutsättningar i skärgården, från komplicerade transporter till val av bäddmaterial. I slutändan blev resultatet gott, den gödselbrunn man fick anlägga minskade läckaget av gödningsämnen till havet.

Pernilla Nordström och Lotta Eriksson Kockum, enheten för kulturmiljö, gav kort information om kulturresevatet Brottö skärgårdsjordbruk.

Datum
2017-06-22

- Brottö skärgårdsjordbruk är ett av länets två kulturresevat och inrättades 2004. Det ligger på en halvö på västra Ingmarsö. Kulturresevat är ett parallellt skyddsinstrument till naturresevat och regleras i miljöbalken 7 kap. Syftet med Brottö är att bevara ett för länet representativt kulturpräglad landskap genom skydd och värd av kulturhistoriska och biologiska värden. Både kulturlandskap och byggnader ska underhållas och bevaras.
- Brottö är i dag inte särskilt tillgängligt och även om tillgängligheten inte stod i fokus när resevatet bildades finns i dag ambitioner att möjliggöra för fler att besöka detta unika område.

Diskussion.

- Meeri tog upp möjligheten att samarbete med Berga naturbruksgymnasium, bl.a. för kompetensutveckling och möjlighet till praktikanter.
- Möjligheten till differentierad dieselskatt togs också upp.

6. Utredningen Sveriges besöksnäring.

- Pernilla Nordström informerade om utredningen. Den 23 april hölls Stockholms läns hearing. Ett femtiotal personer samlades och gav utredarna en bild av länets utmaningar och möjligheter. Skärgården var representerad genom Stockholm Archipelago, Visit Roslagen, Haninge kommun, Stockholms läns landsting samt Svedtiljas på Landsort.
- Efter hearingen har Länsstyrelsen gjort ett eget skriftligt inspel till utredningen. Bl.a. lyftes hela länet – storstad, landsbygd, glesbygd. En viktig punkt var behovet att mer samordnad styrning av statliga aktörer. Likaså påtalades vikten av besöksnäringssperspektiv i infrastrukturplaneringen, även när det gäller den regionala kollektivtrafiken. Andra angelägna frågor var behovet av insatser för regional samling, av långsiktiga och stabila finansieringslösningar (bl.a. riktat mot landsbygdsprogrammet), av system för kompetensförsörjning och kompetensutveckling samt behovet av insatser och finansiering för att kunna utveckla kulturmiljöer.

7. Kartläggning av mobiltäckning.

- Claes Palmgren berättade om pågående kartläggning av mobiltäckning. Fyra mätare är för närvarande på gång, vardera med fem telefoner. Tre mätarna är placerade på Waxholmsbolagets båtar och en koordineras av Claes.
- Till hösten planeras mätning på land samt kompletteringsmätningar på öarna.
 - Claes erbjöd kommunerna att bidra genom mätning från deras egen yrkestrafik.

8. Planering för hösten. Översyn av strategi och uppdatering av fokusområden.

- Magdalena öppnade diskussionen med att fråga om mötenas uppläggning med fokusområden. Vad har fungerat bra och mindre bra?

Datum
2017-06-22

- Samstämmighet rådde kring att upplägget med fokusområden har fungerat bra. Det har underlättat för att engagera rätt personer och bidragit till högre genomförbarhet.
- Till höstens möte gör Pernilla ett bokslut över de fokusområden vi har behandlat samt tar fram förslag till nya.
- Pernilla berättade att Länsstyrelsen och Landstinget kommer att titta på hur Exekutivkommitténs och regionala skärgårdsrådets möten bättre kan samordnas.
- Johnny meddelade att Ö för Ö fortsätter till hösten med Gällnö och Runmarö. Samtliga driftstöd till butiker är nu utbetalade och upphämtningen av dagskassor kommer snart att påbörjas.

9. Kommande möte

- Nästa möte äger rum den 21 september kl. 9-11.

10. Mötets avslutande

- Ordförande förklarade mötet för avslutat.

Vid pennan/

Pernilla Nordström